

הלכות בלאים פרק י

א. אין אסור בכלאי בגדים אלא צמר ופשתים בלבד, שנאמר "לא תלבש שעטנז, צמר ופשתים יחדו" (דברים כב, יא). ויש בכרכי הים כמו צמר שגדל על האבנים שבים המלח, תבניתו כתבנית הזהב, והוא רך ביותר, וכלך שמו; ואסור עם הפשתן מפני מראית העין, שהוא דומה לצמר רחלים. וכן השירים והכלך, אסורין מפני מראית העין.

ב. רחל בת עז צמר שלה, אין לוקין עליו משום בלאים; אבל אסור הוא מדבריהם, מפני מראית העין.

ג. כיון שנתחבר הצמר עם הפשתן, צד חבור בעולם הרי זה בלאים מן התורה. כיצד: צמר ופשתים שטרפן זה בזה, ושע אותן, ועשה מהן לבדין הרי אלו בלאים; טרפן, וטוה אותן כאחד, וארג בגד מטוי זה הרי זה בלאים. תפר בגד שלצמר בשלפשתן, אפלו תפרן במשי, או שתפר בגד צמר בחוטי פשתים, או בגד פשתים בחוטי צמר, או קשר חוט צמר בחוטי פשתן או גדלן, אפלו נתן צמר ופשתים בשק או בקפה וכרכן הרי אלו בלאים. ואפלו קשר גדיל שלצמר בגדיל שלפשתן, אף על פי שהרצועה באמצע, וכן אם קפל בגדי צמר ופשתן, וקשרן הרי אלו בלאים: שנאמר "צמר ופשתים יחדו" (דברים כב, יא), מפל מקום כיון שנתאחד, נאסר.

ד. ומנין שכל אסורין אלו שלתורה שהרי צרף הכתוב להתיר בלאים בציצית, כמו שלמדו מפי השמועה, שלא נסמכה פרשת בלאים לפרשת ציצית, אלא להתיר בלאים בציצית: והציצית חוטין קשורין בלבד הן מפלל שחבור כזה שלא במקום מצוה אסור מן התורה, שאינו ממעט בתורה דבר שהוא אסור מדברי סופרים.

ה. הכלאים, אין לו שעור: אפלו חוט כל שהוא שלצמר בבגד גדול שלפשתן, או שלפשתן בצמר אסור. צמר רחלים וצמר גמלים וכיוצא בו, שטרפן זה בזה, וטוה מהן טוי אם היה החצי מן הרחלים הרי הכל בצמר, והרי הוא בלאים עם הפשתן. ואם היה הרב מן הגמלים מתר לערבם עם הפשתן, מפני שצורת הכל צורת צמר גמלים; ואין חוששין לנימות שלצמר המערבין בהן, מפני שאינן חוטי צמר.

ו. לפיכך עורות הכבשים שעושין מהן בגדים אף על פי שתופרין אותן בפשתן, מתרין; ואין חוששין לנימות שלצמר, אף על פי שנכרכו בכלל חוט הפשתן שתפרו בו, שהרי בטלו במעוטן.

ז. וכן הקנבס והפשתן שטרפן זה בזה אם רב מן הקנבס, מתר לארג הטוי מהן עם חוטי צמר; ואם היה מחצה למחצה, אסור.

ח. העושה בגד כלו צמר גמלים, או צמר ארנבים, או קנבס, וארג בו חוט שלצמר מצד זה, וחוט שלפשתן מצד זה הרי זה אסור משום בלאים. בגד צמר שנפרם מתר לפרף אותו בחוט פשתן, וקושר; אבל לא יתפר.

ט. לובש אדם בגד צמר ובגד פשתים, וחוגר עליהם מבחוץ ובלבד שלא יטרף את המשיחה, ויקשר בה בין כתפיו.

י. כִּלְאֵי בָגָדִים מִתֵּר לַעֲשׂוֹתָם וּלְמַכְרָם, וְאֵין אָסוּר אֲלֵא לִלְבֹּשׁ אוֹתָן אוֹ לְהַתְּכִסּוֹת בָּהֶן בְּלִבָּד: שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעֲטָנִז" (דברים כב, יא), וְנֶאֱמַר "לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ" (ויקרא יט, יט) הָעֲלִיָּה שֶׁהִיא דֶּרֶךְ לְבִישָׁה. אָבֵל אֵהֵל שֶׁהוּא כִּלְאִים, מִתֵּר לִישֵׁב תַּחְתּוֹ; וְכֵן מִתֵּר מִן הַתּוֹרָה, לִישֵׁב עַל מַצְעוֹת שֶׁלְּכִלְאִים, שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ", אָבֵל אֶתָּה מַצִּיעוֹ תַּחְתּוֹ.

יא. וּמִדְּבָרֵי סוּפְרִים, אֶפְלוּ עֶשֶׂר מַצְעוֹת זֶה עַל גְּבִי זֶה, וְהַתְּחַתּוֹן שֶׁבָּהֶן כִּלְאִים אָסוּר לִישֵׁב עַל הָעֲלִיוֹן, שֶׁמָּא תִּכְרֹךְ נִימָה עַל בִּשְׂרוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּרַפִּין כְּגוֹן יִרְיעוֹת וּשְׁמָלוֹת; אָבֵל אִם הָיוּ קָשִׁין וְאֵינָן נִכְרָכִין, כְּגוֹן פָּרִים וְכִסְתוֹת מִתֵּר לִישֵׁב עָלֵיהֶן וּלְהִסָּב: וְהוּא, שֶׁלֹּא יִהְיֶה בִּשְׂרוֹ נוֹגֵעַ בָּהֶם.

יב. וְכֵן הַפְּרֻכָּת שֶׁהִיא כִּלְאִים אִם הִיָּתָה רַכָּה אָסוּרָה, שֶׁמָּא יִסְמַךְ לָהּ הַשֶּׁמֶשׁ וְתַעֲלֶה עַל בִּשְׂרוֹ; וְאִם הִיָּתָה קָשָׁה שְׂאִינָה נִכְרָכָת, מִתֵּרָת. מִנְּעַל שֶׁהוּא כִּלְאִים, וְאֵין לוֹ עָקֵב מִתֵּר לִלְבָּשׁוֹ: שֶׁעוֹר הָרֶגֶל קָשָׁה הוּא, וְאֵינּוּ נִהְנֶה כְּשֶׁאֵר עוֹר הַגּוֹף.

יג. תּוּפְרֵי כִסּוֹת, תּוּפְרֵין כְּדֶרֶךְן וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּנוּ, בַּחֲמָה מִפְּנֵי הַחֲמָה וּבְגִשְׁמִים מִפְּנֵי הַגִּשְׁמִים; וְהַצְנוּעִין, תּוּפְרִים בְּאֶרֶץ. וְכֵן מוֹכְרֵי כִסּוֹת, מוֹכְרֵין כְּדֶרֶךְן וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּנוּ בַּחֲמָה, שֶׁיִּצְלִיל לָהֶם הַכִּלְאִים שֶׁעַל כְּתֻפֵּיהֶן מִן הַחֲמָה, וְלֹא יִתְכַּוְּנוּ בְּגִשְׁמִים, לְהַתְּחַמֵּם בּוֹ; וְהַצְנוּעִין, מִפְּשִׁילִין בְּמִקְל.

יד. לֹא יִקַּח אָדָם בִּיצָה, כְּשֶׁהִיא בְּבִגְד כִּלְאִים שֶׁהָרִי הוּא נִהְנֶה בְּכִלְאִים, מִפְּנֵי הַחֲמָה אוֹ מִפְּנֵי הַצָּנָה. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה.

טו. לֹא יִלְבַּשׁ אָדָם כִּלְאִים עֲרָאִי, וְאֶפְלוּ עַל גְּבִי עֲשָׂרָה בָּגָדִים, שְׂאִינּוּ מִהִנָּהוּ כָלוּם, וְאֶפְלוּ לִגְנוֹב אֶת הַמֶּכֶס; וְאִם לְבַשׁ כֵּן, לוֹקָה.

טז. אֵין אָסוּר מִשּׁוּם כִּלְאִים, אֲלֵא בָּגָדִים שֶׁהֵן דֶּרֶךְ חֲמוּם כְּגוֹן הַכְּתָנֶת, וְהַמְּצַנֶּפֶת, וְהַמְּכַנְסִים, וְהָאֲבִנִּט, וְהַשְּׂמָלָה, וּבָגָדִים שֶׁמִּחְפִּין בָּהֶן אֶת הַשּׁוֹקִים וְאֶת הַיָּדִים וְכִיּוּצָא בָּהֶם. אָבֵל צִלְצוּלִין קִטְנִים שְׁעוֹשִׂין אוֹתָן הָעָם בְּבֵית יָד שְׁלָהֶן, לְצַרֵּר בָּהֶן אֶת הַמְּעוֹת, אוֹ לְצַרֵּר בָּהֶן הַתְּבָלִין, וּסְמִרְטוּט שֶׁמִּנִּיחִין עָלָיו רְטִיָּה אוֹ מְלַגְמָה אוֹ אֶסְפְּלוֹנִית וְכִיּוּצָא בָּהֶן הָרִי אֵלּוּ מִתְרִין, אִף עַל פִּי שֶׁבִּשְׂרוֹ נוֹגֵעַ בָּהֶן: שֶׁהָרִי אֵין דֶּרֶךְ חֲמוּם בְּכָף.

יז. צִיץ שֶׁלְּעוֹר אוֹ מָשִׁי וְכִיּוּצָא בָּהֶן, שֶׁתִּלָּה בּוֹ חוּטֵי צֶמֶר וְחוּטֵי פִשְׁתָּן מְדֻלְּדָלִין עַל פְּנֵי הָאָדָם, כְּדֵי לְהַפְרִיחַ הַזְּבוּבִין אֵין בּוֹ מִשּׁוּם כִּלְאִים, שְׂאִין דֶּרֶךְ חֲמוּם בְּכָף.

יח. הַמְּנַהִיג בְּהִמּוֹת וּמִכְנִיס חֲבָלִים לְתוֹךְ יָדוֹ, מִהֵן פִּשְׁתִּים וּמִהֵן צֶמֶר הָרִי זֶה מִתֵּר, וְאִף עַל פִּי שֶׁכּוֹרֶכֶן עַל יָדוֹ; אָבֵל אִם קָשָׁרָן כָּלָן נַעֲשׂוּ כִלְאִים, וְאָסוּר לוֹ לְכַרְכֵּן עַל יָדוֹ.

יט. מִטְּפָחוֹת שֶׁמִּקְנָחִין בָּהֶן הַיָּדִים, וּמִטְּפָחוֹת שֶׁמִּסְפָּגִין בָּהֶן הַכָּלִים וְהַקְּרָקְעוֹת, וּמִטְּפָחוֹת סֵפֶר תּוֹרָה, וּמִטְּפָחוֹת הַסְּפָרִים אָסוּרִים מִשּׁוּם כִּלְאִים: שֶׁהָרִי הַיָּדִים נוֹגְעוֹת בָּהֶן, וְהֵן נִכְרָכִין עַל הַיָּד תָּמִיד וּמִחֲמָמִין.

כ. אוֹתוֹת שְׁעוֹשִׂין הַכּוֹבֶסִין וְהַגְּרָדִיין בְּבָגָדִים, כְּדֵי שִׁיְהִיָּה כָּל אֶחָד מִכִּיר אֶת שְׁלוֹ אִם הִיָּתָה אוֹת שֶׁלְּצֶמֶר בִּפְשָׁתָן, אוֹ פִּשְׁתָּן בְּצֶמֶר הָרִי זֶה אָסוּר, וְאִף עַל פִּי שְׂאִינּוּ חָשׁוּב אֲצִלּוֹ.

כא. בגד צמר שחברו עם בגד פשתן, בתכיפה אחת אינו חבור, ואין זה כלאים; קבץ שני ראשי החוט כאחד, או שתכף שתי תכיפות הרי זה כלאים.

כב. מתר לעשות מן הכלאים תכריכין למת, שאין על המתים מצוה; ולעשות מהן מרדעת לחמור, ויושב עליה והוא, שלא יהיה בשרו נוגע בה, ולא יניח מרדעת זו על כתפו, אפלו להוציא עליה את הזבל. המת והבהמה שהיו מלבשין כלאים, מתר לנשאן על כתפו.

כג. בגד צמר שאבד בו חוט פשתן, או בגד פשתן שאבד בו חוט צמר הרי זה לא ימכרנו לגוי, שמא ימכרנו הגוי לישראל; ולא יעשנו מרדעת לחמור, שמא ימצא אותו אחר ויקרענו מעל המרדעת וילבשנו שהרי אין הכלאים נפר בו. וכיצד היא תקנת בגד זה: צובעו שאין הצמר והפשתים עולים בצבע אחד, ומיד הוא נפר לו ושומטו; ואם לא נפר, הרי זה מתר, שמא נשמט והלך לו, שהרי בדק ולא מצאו. וכבר בארנו בביאות אסורות, שכל אסורי ספקות מדברי סופרים; ולפיכך הקילו בספק זה.

כד. הלוקח כלי צמר מן הגויים צריך לבדקן יפה יפה, שמא תפורין הן בפשתן.

כה. הרואה כלאים שלתורה על חברו אפלו היה מהלך בשוק קופץ לו, וקורעו עליו מיד: ואפלו היה רבו שלמדו חכמה שאין כבוד הבריות, דוחה אסור לא תעשה המפרש בתורה. ולמה נדחה בהשב אבדה, כמו שיתבאר מפני שהוא לאו שלממוץ; ולמה נדחה בטמאת מת הואיל ופרט הכתוב, ומפי השמועה למדו, "לאחתו" (ויקרא כא, ג; במדבר ו, ז) אינו מטמא, אבל מטמא למת מצוה.

כו. אבל דבר שאסורו מדבריהם הרי הוא נדחה מפני כבוד הבריות, בכל מקום; ואף על פי שכתוב בתורה "לא תסור, מכל הדבר" (ראה דברים יז, יא), הרי לאו זה נדחה מכלל מפני כבוד הבריות.

כז. לפיכך אם היה עליו שעטנז שלדבריהם אינו קורעו עליו בשוק, ואינו פושט בשוק, עד שמגיע לביתו; ואם היה שלתורה, פושטו מיד.

כח. הלובש כלאים, או המתכסה בו לוקה; היה לבוש בכלאים כל היום כלו, אינו לוקה אלא אחת. הוציא ראשו מן הבגד והחזירו, הוציא ראשו והחזירו אף על פי שלא פשט הבגד כלו, הרי זה חייב על כל אחת ואחת. במה דברים אמורים שהוא חייב אחת על כל היום, בשהתרו בו התראה אחת; אבל אם התרו בו ואמרו לו, פשט פשט, והוא לבוש בו, ושקה כדי לפשט וללבש אחר שהתרו בו הרי זה חייב על כל שהיה ושהיה שהתרו בו עליה, ואף על פי שלא פשט.

כט. המלביש את חברו כלאים אם היה הלובש מזיד הלובש לוקה, והמלביש עובר משום "ולפני עור, לא תתן מכשל" (ויקרא יט, יד); ואם לא ידע הלובש שהבגד כלאים, והמלביש מזיד המלביש לוקה, והלובש פטור.

ל. פוהנים שלבשו בגדי כהנה שלא בשעת עבודה אפלו

בַּמִּקְדָּשׁ לִזְכוּת, מִפְּנֵי הָאֲבִיט שֶׁהוּא כֹּלְאִים ; וְלֹא הִתְּרוּ בּוֹ אֶלָּא
בְּשַׁעַת עֲבוּדָה, שֶׁהִיא מַצּוֹת עֲשֵׂה כְּמוֹ הַצִּיצִית.